

1–2 жовтня 2015 р. у Києві відбулася науково-практична конференція Granting of Research and New Technologies-2015 (Grant-2015).

Співорганізаторами заходу виступили: Державний фонд фундаментальних досліджень України, Національна академія наук України, Міністерство освіти і науки України, представництво Польської академії наук у Києві, Посольство Франції в Україні, Німецьке науково-дослідне товариство (DFG), Центр розвитку малого бізнесу «Харківські технології».

У роботі конференції взяли участь близько 150 представників понад 50 науково-організаційних структур і наукових фондів Австрії, Азербайджану, Білорусі, Бельгії, Вірменії, Грузії, Литви, Молдови, Німеччини, Польщі, Туреччини, Угорщини, України і Франції.

Метою проведення заходу було обговорення актуальних проблем прогресивного світового досвіду здійснення грантового фінансування науки з метою напрацювання шляхів синхронізації такого досвіду співробітництва між країнами пострадянського простору.

Під час пленарного засідання учасники розглянули широке коло питань, зокрема альтернативні способи залучення коштів для фінансування фундаментальних досліджень, здійснення експертного оцінювання наукових проектів і визначення спільних пріоритетів у їх фінансуванні, а також правове поле міжнародної фінансової підтримки фундаментальних досліджень.

У доповідях фахівців неодноразово підкреслювалося, що сучасна наука стикнулася з двома викликами – активізацією конкуренції за обмежені фінансові ресурси та зростанням вартості, комплексності й міждисциплінарності здійснюваних досліджень. За таких умов особливо ефективними, а отже, і необхідними стають саме спеціальні фонди, оскільки вони доповнюють традиційні форми фінансування наукових досліджень, розподіляючи фінансові засоби на конкурсній основі. У такий спосіб вони підтримують колективи вчених, які найбільш активно й успішно працюють за пріоритетними напрямками науки, а також надають гранти перспективним молодим дослідникам, сприяючи збереженню та зміцненню наукового потенціалу тієї чи іншої країни й організації.

Як було зазначено в численних доповідях, реалії сьогодення й обраний багатьма країнами євроінтеграційний вектор розвитку орієнтують наукові фонди використовувати у своїй роботі сучасні та прогресивні методи як залучення коштів, так і раціонального використання отриманих грантів, об'єднання кадрових і фінансових ресурсів у рамках міжнародної співпраці.

Учасники заходу обговорили також проблеми діяльності наукових фондів із фінансування фундаментальних і прикладних досліджень, проаналізували досвід використання наукових фондів для підтримки національної науки (насамперед у країнах з перехідною економікою) та напрацювали ряд рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності фондів підтримки

науки (насамперед фондів фундаментальних досліджень) у пострадянських країнах.

Зокрема, було наголошено на необхідності узгодження законодавства різних країн у науковій, науково-технічній та інноваційній сферах з метою забезпечення й активізації міжнародної співпраці на підставі укладання нових угод між науковими фондами.

Учасники конференції підкреслили, що посилення ролі науки в житті людства супроводжується різким зростанням вартості досліджень, а це, у свою чергу, стає однією зі складних проблем як для розвинутих країн, так і для країн з перехідною економікою. Тому фахівці погодилися, що на зміну жорсткій конкуренції між країнами й регіонами повинна прийти кооперація їхніх інтелектуальних і фінансових зусиль. Адже призупинити негативний процес падіння наукового потенціалу, наприклад країн Східної Європи, може лише забезпечення ширшого доступу вчених та дослідницьких колективів до конкурсного надання грантів підтримки з різних національних і міжнародних наукових фондів.

Крім того, з огляду на наявні ознаки системної кризи в розвитку цивілізації та загрози стійкому розвитку людства, учені дійшли висновку щодо необхідності посилення уваги до розвитку гуманітарних і суспільних наук, а також пріоритетного підтримування міждисциплінарних (фундаментальних і прикладних) досліджень.

Фахівці підкреслили важливість узгодження процедури визначення спільних наукових пріоритетів з наданням їм відповідної всебічної фінансової підтримки, реформування в науковій періодиці задля проведення якісної оцінки наукових результатів, а також широкого інформування дослідників про можливості здобуття грантів і підвищення рівня відповідних тренінгів для здобувачів.

Планується, що вищевказані рекомендації згодом стануть основою «дорожньої карти» побудови ефективної грантової системи фінансування науки¹.

Після закінчення пленарного засідання відбулися також засідання чотирьох тематичних круглих столів («Інноваційна спрямованість науково-технічних проектів: міф чи реальність?», «Джерела фінансового забезпечення фундаментальних досліджень», «Експертиза наукових проектів: пошук оптимальної схеми» та «Наукометрія – оцінка результативності чи спекуляції на кількості») та семінар «Експертиза та оцінка наукових розробок у країнах “Східного партнерства”: стан і перспективи».

¹ Ознайомитися з Резолюцією Міжнародної науково-практичної конференції GRANT-2015 можна в рубриці «Оцінки ефективності науки в Україні».

Докладніше про прес-конференцію з питань фінансування наукових проектів та оцінювання діяльності наукових установ, присвячену Міжнародній науково-практичній конференції Grant-2015:

<http://www.nas.gov.ua/UA/news/Pages/contents.aspx?ffn1=ID&fft1=Eq&ffv1=2590> (*Науково-практична конференція Grant-2015 // Національна академія наук України (<http://g.ua/DAdY>). – 2015. – 15.10).*)